

Kunst in de Openbare Ruimte

Pannenbakkerij (1978)

Stadmuseum Woerden

Naam kunstwerk: Pannenbakkerij. **Locatie:** Leidsestraatweg, hoek Jozef Israëllaan, Woerden. **Kunstenaar:** Ineke van Dijk (1978)

WOERDEN - Pannenbakkerijen hebben in Woerden een vrij lange geschiedenis. Een belangrijke datum is 10 juli 1584. Toen werd een verordening van kracht waarin werd bepaald dat er geen 'weke' daken meer mochten zijn. Hiermee werd bedoeld daken van stro, hout en ander materiaal. Aanleiding voor deze maatregel

EEN BLIJVENDE RELATIE TUSSEN HET BEELD EN DE HUIDIGE FABRIEK

was een van de grootste stadsbranden in Amsterdam (1452) waarbij een aanzienlijk deel van de huizen verloren ging. Vanaf 1584 dienden alle huizen van een stenen dak te worden voorzien.

Dat de dakpannenindustrie zich in Woerden ontwikkelde heeft te maken met de gunstige ligging. De Oude Rijn leverde het benodigde water en

er was in principe voldoende kleigrond. In het midden van de 19e eeuw waren er in Woerden meer dan 15 bedrijven gevestigd waar zeker 150 mensen werkten.

Kinderwet

De belangen in en rondom de pannbakkerij werden behartigd door het dak- en steenbakkersgilde. Maar de belangen van de gewone werkmans hebben daarbij zeker niet op de voorgrond gestaan. Het werk was zwaar en vies en de arme ongeschoolde arbeiders woonden in het zogenoemde donkere deel van Woerden: huisjes gelegen achter het fabrieksterrein. Het was seizoenarbeid, zeer slecht betaald en de arbeidsrelatie was gebaseerd op het leenstelsel. Veertig procent van het werkvolk bestond uit vrouwen en kinderen vanaf 6 jaar. Pas nadat in 1874 de kindervet van Van Houten was aangenomen, waren kinderen vrijgesteld van werk.

In de archieven komen steeds bepaalde namen terug van mensen die van belang zijn geweest voor de dakpannenindustrie: De Kwakel, De Knijff

Het beeld bestaat uit een man en een kind, vader en zoon, en laat de kinderarbeid van voor de kindervet van Van Houten zien. Van Dijk heeft op basis van oude foto's gekozen voor een realistisch beeld.

en Brunt. De bedrijven van hen waren gevestigd in de directe omgeving van waar nu het beeld Pannenbakkerij staat. Met name Brunt is van groot belang geweest voor het mechaniseren van de Woerdense dakpannenindustrie. Zijn be-

drijf is de voorganger van de 1928 opgerichte firma Wodast. Uit datzelfde jaar stamt ook de monumentaal gemetselde 60 meter hoge schoorsteen, de enige visuele overlevering van het oude fabriekscomplex dat in 1953 door brand werd

verwoest. Op die schoorsteen komt de naam Brunt terug: een hoofdletter B met daarbinnen & Co en een hoofdletter W (Willem). De ingezette mechanisatie kon zich mede dankzij de brand van 1953 in snel tempo doorzetten. Het gezegde: in de brand, uit de brand, was in dit geval wel zeer toepasselijk.

Verleden en heden

Een sterk verbeterd productieproces en steeds betere werkomstandigheden hebben de dakpannen-pannenindustrie voor Woerden weten te

Kunstenaar van het beeld is Ineke van Dijk, die het in 1978 op verzoek van de gemeente Woerden maakte. Het is niet verwonderlijk dat de gemeente voor haar heeft gekozen. Van Dijk heeft verschillende figuratieve beelden gemaakt die betrekking hebben op oude ambachten zoals De Steenzetter bij de afsluitdijk en de Kaasboerin in Gouda.

KUNST IN DE OPENBARE RUIMTE

Het KIOR-team van het Stadmuseum Woerden beheert circa vijftig kunstwerken in de openbare ruimte van Woerden, Harmelen, Zegveld en Kamerik. Iedere maand wordt een van de werken onder de aandacht gebracht.

behouden. Vandaag de dag produceert Monier als enige dakpannenfabriek boven de grote rivieren, met 32 medewerkers 30.000 dakpannen per dag. Het beeld is een monumentaal beeld, frontaal gericht en direct zichtbaar vanaf de openbare weg en het water. Het staat op een perkje bij de kruising Leidsestraatweg/ Jozef Israëlslaan en kijkt richting de pannbakkerij. Op deze manier is er een blijvende relatie tussen het beeld en de huidige fabriek; tussen het verleden en het heden.